

Remissvar gällande Försvarsdepartementets promemoria *Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete* (Ds 2025:21)

Inledning

Tullverket konstaterar inledningsvis att de förslag som lämnas tar sin utgångspunkt i det övergripande syftet att underlätta och effektivisera gemensam militär verksamhet för avskräckning och försvar på svenskt territorium. Natosamarbetet och andra internationella militära samarbeten där Sverige deltar ställer krav på smidiga och väl fungerande gränsövergångar för att allierade parter militära förband ska kunna förflyttas över Sveriges territorium. Tullverket prioriterar att bidra i denna viktiga angelägenhet och samverka med berörda myndigheter. I sammanhanget noterar Tullverket även att det pågår olika typer av initiativ inom området militär rörlighet på såväl nationell som internationell nivå. EU-kommissionen föreslog nyligen, den 19 november 2025, en ny förordning för militär rörlighet. Förslaget innebär harmoniserade regler för gränsöverskridande militärtransporter med målet att skapa ett EU-omfattande militärt mobilitetsområde senast 2027.¹

Tullverket har granskat promemorian mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslagen kan komma att påverka myndighetens verksamhet. I förordningen (2016:1332) med instruktion för Tullverket framgår bl.a. att myndigheten ska övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige så att bestämmelser om in- och utförsel av varor följs.

Tullverket har bl.a. EU:s gemensamma tullagstiftning, tullkodex², att förhålla sig till när myndigheten utför sitt uppdrag. Lagstiftningen har varan som främsta fokus och gör skillnad på om varan är en unionsvara eller icke-unionsvara. Förenklat sett gäller således olika tullformaliteter beroende på om det exempelvis är en införsel från en annan medlemsstat i EU eller från ett tredjeland. Det kan konstateras att inom ramen för Sveriges militära samarbete med andra stater ingår både EU-medlemsstater och stater som i tullsammanhang räknas som ett tredjeland. Av de länder som är medlemmar i Nato i dag är det nio länder som inte är EU-länder. Dessa länder är Albanien, Island, Kanada,

¹ https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/commission-moves-towards-military-schengen-and-transformation-defence-industry-2025-11-19_en?prefLang=sv

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen.

Montenegro, Nordmakedonien, Norge, Storbritannien, Turkiet och USA. För de utländska militära styrkor som omnämns i förslagen utan närmare definition kan således olika bestämmelser gälla.

Deklarationsskyldighet och anmälningsskyldighet för varor från tredjeland

Vid in- och utförsel av vapen och ammunition över Sveriges gräns mot ett land som inte är medlem i EU gäller enligt unionstullkodexen en deklarationsskyldighet. Tullkodexen ger under vissa förutsättningar möjlighet till lättnad från deklarationsskyldighet vid militära aktiviteter genom att använda ett formulär kallat formulär 302. Formuläret avser en enda förflyttning som korsar EU:s yttre gräns och får inte användas för kommersiella ändamål. Vid all införsel av varor från ett tredjeland gäller generellt även anmälningsskyldighet enligt artikel 139 i tullkodexen.

Anmälningsskyldighet för vissa varor inom EU

För vissa varor, bl.a. vapen, gäller anmälningsskyldighet också när de förs över gränser inom EU. I den nationella lagstiftningen inregränslagen (1996:701) finns bestämmelser om anmälningsskyldighet för vissa uppräknade varor vid införsel eller utförsel över Sveriges gräns mot ett annat land inom EU. Enligt 2 § 3 är lagen tillämplig på skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som avses i vapenlagen. Av 3 § andra stycket framgår att den som från ett annat EU-land till Sverige för in eller från Sverige till ett sådant land för ut en vara som avses i 2 § 3 alltid ska anmäla varan till Tullverket. Det finns vidare i samma stycke ett undantag för vara som medförs för tjänsteändamål av en svensk eller utländsk tjänsteman vid samarbete enligt vissa internationella överenskommelser som avses i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Något liknande undantag för militära styrkor vid internationella samarbeten finns dock inte varken för svenska eller utländska styrkor.

I övrigt kan nämnas att Tullverket har föreskrifter om viss införsel, utförsel och återutförsel av skjutvapen, ljuddämpare och ammunition (TFS 2016:23) där bl.a. anmälningsförfarandet gällande viss införsel från ett annat EU-land samt införsel från tredjeland anges. Vidare anges vissa praktiska lättnader i förfarandet för myndigheter.

Tullverkets ställningstagande

Tullverket tillstyrker förslagen och vill särskilt framföra synpunkter på de förslag som avser vapenlagstiftningen (avsnitt 2.2 och 2.8) samt krigsmateriellagstiftningen (avsnitt 2.1 och 2.7) mot bakgrund av Tullverkets uppdrag och en belysning av föreslagna lättnader ur ett tullformalitetsperspektiv.

Vapenlagstiftningen

I promemorian föreslås att regeringen får meddela föreskrifter om att vapenlagen inte ska gälla i fråga om skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som innehas av en utländsk militär styrka som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering. Tullverket uppfattar det som att förslagen vill underlätta för utländska militära styrkor att verka i Sverige. Vidare uppfattar Tullverket det

som att förslagen fokuserar på innehav av vapen för utländska styrkor på svenskt territorium och inte själva in- och utförseln till och från Sverige. Tullverket anser i sammanhanget att det är viktigt att tullformaliteterna både vid införsel från annat EU-land samt från ett tredjeland beaktas för att förslagen på ett ändamålsenligt sätt ska kunna ge största möjliga effekt ur ett helhetsperspektiv.

I promemorian anges kort en hänvisning till att det vid internationellt militärt samarbete är önskvärt att all materiel, inklusive skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin, utan onödiga tullformaliteter och tillstånd kan föras mellan de länder som deltar i samarbetet.³ Någon närmare beskrivning av föreslagens konsekvenser för lättnader gällande tullformaliteter finns dock inte omnämnda i promemorian. Tullverket ställer sig frågande till om avsikten med förslaget gällande att undanta skjutvapen, ammunition, ljuddämpare från vapenlagen på så sätt innebär att den generella anmälningsskyldigheten enligt inregränslagen inte blir tillämplig för dessa varor.⁴ Det behöver enligt Tullverkets uppfattning utvecklas i den fortsatta lagstiftningsprocessen.

I Ds 2023:16 *Avtal med Finland om polissamarbete i gränsområde* redogörs särskilt för anmälningsskyldighet avseende vapen vid internationella polisiära samarbeten. Det anges att regeringen konstaterat att anmälningsskyldigheten enligt inregränslagen och deklarationsskyldigheten enligt tullkodexen generellt sett underlättar upprätthållandet av förbud mot villkor för in- och utförsel samt överlag bidrar till kontrollen av vissa föremål. Skäl för undantag gällande internationella samarbeten av brådslande natur har dock särskilt lyfts fram.⁵

För att möta behovet av lättnader avseende aktuella varor för både utländska och svenska militära styrkors rörlighet vid internationella samarbeten vill Tullverket uppmärksamma att det kan finnas skäl att överväga en ändring i inregränslagen som tar sikte på undantag från den generella anmälningsskyldigheten. En sådan ändring skulle förslagsvis vara att sist i 3 § andra stycket inregränslagen lägga till ett undantag för aktuella varor likt den lättnad som finns för internationella polisiära samarbeten. Ett sådant förslag skulle kunna utformas på följande sätt; *Detta gäller heller inte vapen, ammunition och ljuddämpare som medförs för tjänsteändamål av en svensk eller utländsk tjänsteman vid internationella militära samarbeten.*⁶ Det noteras i sammanhanget att lättnaden från generell

³ Ds 2025:21 s.87.

⁴ Jfr 2 § 3 samt 3 § andra stycket inregränslagen.

⁵ Ds 2023:16 s.201-203.

⁶ Jfr. 3 § andra stycket inregränslagen; *Den som från ett annat EU-land till Sverige för in eller från Sverige till ett sådant land för ut en vara som avses i 2 § 1, 3, 8, 10 eller 11, eller 14 när det gäller tillståndspliktiga sprängämnesprekursorer enligt 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer, ska dock alltid anmäla varan till Tullverket. Detta gäller inte en vara som medförs för tjänsteändamål av en svensk eller utländsk tjänsteman vid samarbete enligt de internationella överenskommelser som avses i 2-4 kap., och 4 b kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Se även prop. 2024/25:12 Ett starkt polissamarbete i Tornedalsregionen s.51–57.*

anmälningsskyldighet avseende internationella polisiära samarbeten omfattar flera olika typer av varor än de nu aktuella.

Avseende tillfällig införsel och utförsel av varor gällande tredjeland kvarstår EU-gemensamma bestämmelser avseende anmälningsskyldigheten samt deklarationslättningen för militära aktiviteter i form av formulär 302 enligt tullkodexen. Tullverket följer i sammanhanget utvecklingen av EU-kommissionens nya förslag på området och dess eventuella bäring på lättnader. Tullverket anser att även tullformaliteter i förhållande till tredjeland behöver utvecklas närmare i den fortsatta lagstiftningsprocessen för att ge en helhetsbild avseende utmaningarna för den militära rörligheten.

Krigsmateriellagstiftningen

Vid utförsel av krigsmateriel gäller en fristående anmälningsskyldighet till Tullverket enligt 15 § förordningen om krigsmateriel (1992:1303). I promemorian lämnas förslag om att regeringens rätt att meddela föreskrifter om undantag från kraven på tillstånd för utförsel av krigsmateriel i vissa fall ska utökas till att också omfatta Nato och dess medlemsstater. Undantag från tillstånd från utförseltillstånd enligt 4 a § tredje stycket krigsmaterielförordningen medför att en föransmälan för sändningen enligt 15 § krigsmaterielförordningen till Tullverket inte behöver företas.⁷ Detta ger en minskad administrationsbörda både för den som företar utförseln och för Tullverket som kontrollerande myndighet.

På samma sätt som för vapen finns en generell anmälningsskyldighet⁸ för krigsmateriel enligt inregränslagen.⁹ Krigsmateriel undantas från den generella anmälningsskyldigheten enligt inregränslagen vid internationellt polisiärt samarbete enligt 3 § andra stycket inregränslagen. Mot bakgrund av den lättnad som finns för krigsmateriel avseende internationella polisiära samarbeten finns det skäl att överväga en ändring i inregränslagen där även militära internationella samarbeten erhåller en lättnad från den generella anmälningsskyldigheten.

Avslutningsvis vill Tullverket uppmärksamma att en ny vapenlag och vapenförordning för närvarande bereds inom regeringskansliet. Det kan därför finnas anledning att se över promemorians förslag i ljuset av den nya kommande vapenlagstiftningen.

Ärendets handläggning

I detta ärende har generaltulldirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristen Gabrielle Levin. I den slutliga handläggningen har även överdirektören Bodil Taylor och tf. rättschefen Rikard Bergman deltagit.

⁷ 15 a § krigsmaterielförordningen.

⁸ Prop. 1995/96:166 *Tullens befogenheter vid den inre gränsen*, s.42-43.

⁹ 2 § 1 samt 3 § andra stycket inregränslagen.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen

Kontrollavdelningen

Beredskapsfunktionen

Underrättelseavdelningen

Säkerhetsavdelningen